

सामाजिक न्याय विभागांतर्गत कार्यरत ५
मागासवर्गीय महामंडळाकरिता राष्ट्रीय
महामंडळाच्या मागासवर्ग वित्त व विकास, नवी
दिल्ली यांच्या कर्जास दिलेल्या हमीत वाढ
करणेबाबत .

**महाराष्ट्र शासन
वित्त विभाग**

शासन निर्णय क्रमांक: शाहमी-२०१२/सान्यावि/प्र.क्र.६७/अर्थबळ

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

तारीख: ६डिसेंबर, २०१४.

प्रस्तावना -

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागांतर्गत राज्यातील अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग, विशेष मागासप्रवर्ग व्यक्तींना रोजगारांच्या माध्यमातून सर्वांगीण उन्नती व्हावी, यासाठी राज्य शासनाच्या नियंत्रणाखाली खालील ५ महामंडळे स्थापन करण्यात आलेली असून ती कंपनी कायदा १९५६ प्रमाणे नोंदणीकृत आहेत :-

- १) महात्मा फुले मागासवर्ग विकास महामंडळ
- २) लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे विकास महामंडळ
- ३) संत रोहिदास चर्मोद्योग व चर्मकार विकास महामंडळ
- ४) वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विकास महामंडळ
- ५) महाराष्ट्र राज्य इतर मागासवर्ग वित्त व विकास महामंडळ

सदर महामंडळांमार्फत राज्याच्या व राष्ट्रीय महामंडळाच्या योजना राबविण्यात येतात. यामुळे सदर महामंडळांना राष्ट्रीय महामंडळाची वाहिनीकृत यंत्रणा म्हणून मान्यता देण्यात आलेली आहे. केंद्रीय महामंडळाच्या योजना राबविण्यासाठी राष्ट्रीय महामंडळाकडून कर्ज स्वरूपात निधी उपलब्ध करून देण्यात येतो. यापूर्वी उपरोक्त ५ महामंडळांना देण्यात आलेला हमीचा कालावधी समाप्त झाल्याने राष्ट्रीय महामंडळांनी राज्य महामंडळाला कर्ज देणे बंद केले आहे. राष्ट्रीय महामंडळाकडून निधी उपलब्ध होत नसल्याने राज्य महामंडळाकडे प्रलंबित असलेली कर्ज प्रकरणे व त्यामुळे लाभार्थ्यांमधील असंतोष या परिस्थितीचा विचार करून, राष्ट्रीय महामंडळाच्या कर्जास शासन हमी देण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय -

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागांतर्गत उपरोक्त कार्यरत असलेल्या ५ महामंडळांना राष्ट्रीय महामंडळाकडून कर्ज उपलब्ध होण्यासाठी खालील विवरणपत्रात दर्शविण्यात आलेली ठोक हमी देण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे :-

अ.क्र.	राज्य महामंडळाचे नाव	ज्या महामंडळास शासन हमी द्यावयाची आहे त्या राष्ट्रीय महामंडळाचे नाव	शासन हमीची रक्कम
१	महात्मा फुले मागासवर्ग विकास महामंडळ	राष्ट्रीय अनुसूचित जाती आर्थिक विकास महामंडळ, नवी दिल्ली	६०.५२
		राष्ट्रीय सफाई कामगार आर्थिक विकास महामंडळ, नवी दिल्ली	७.०५
२	लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे विकास महामंडळ	राष्ट्रीय अनुसूचित जाती आर्थिक विकास महामंडळ, नवी दिल्ली	६०.५०
३	संत रोहिदास चर्मोद्योग व चर्मकार विकास महामंडळ	राष्ट्रीय अनुसूचित जाती आर्थिक विकास महामंडळ, नवी दिल्ली	३१.१५
४	वसंतराव नाईक विमुक्त जाती, भटक्या जमाती विकास महामंडळ	राष्ट्रीय मागासवर्ग वित्त व विकास महामंडळ, नवी दिल्ली	२८.२०
५	महाराष्ट्र राज्य इतर मागासवर्ग व विकास महामंडळ	राष्ट्रीय मागासवर्ग वित्त व विकास महामंडळ, नवी दिल्ली	७०.५०
		एकूण हमीची रक्कम	२५७.९२

शासन हमीवरील कर्ज रु.२५७.९२ कोटी आवश्यकतेनुसार उचलण्याची मुदत शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून १ वर्षांपर्यंत वैध राहिल. महामंडळाने दिलेल्या हमी रकमेच्या मर्यादेतच कर्ज उचल करण्याची कार्यवाही करावी. तसेच हमी रकमेत वाढ किंवा मुदतवाढ मागण्याची कार्यवाही करू नये.

३. उपरोक्त ५ महामंडळांना वरील प्रमाणे देण्यात आलेली ठोक हमी वित्त विभाग, शासन निर्णय, दिनांक ५/११/१९९९ मध्ये नमूद केलेल्या अटी तसेच खालील अटी व शर्तीच्या अधीन राहिल:-

- अ) वरील ५ महामंडळे हे Principle Debtor राहिल.
- ब) सदर महामंडळाने त्यांच्या खर्चावर नियंत्रण ठेवून व्याज, हमी शुल्क तसेच अधिपरिव्यय (Over head Cost) यांची पूर्णपणे वसुली होऊ शकेल अशी व्यवस्था करावी.
- क) वरीलप्रमाणे ज्या लाभार्थ्यांना कर्ज देण्यात येते त्या लाभार्थ्यांची पतयोग्यता व योग्य प्रतिभूती यांची छाननी व खात्री करून घेण्याची एक यंत्रणा महामंडळांनी कार्यान्वित करावी. त्याचप्रमाणे कर्जफेडीत कसूरी झाल्यास कर्ज मंजूर / शिफारस करणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर कारवाई करण्यात येईल व त्यांचे यासंबंधीचे अधिकार काढून घेण्यात येतील.
- ड) ज्या क्षेत्रात कर्जफेडीतील वसुलीचे प्रमाण समाधानकारक नसेल, अशा क्षेत्रामध्ये नव्याने कर्ज मंजूर करता येणार नाही याची खात्री करून घेण्यासाठी महामंडळे योग्य ती यंत्रणा कार्यान्वित करेल.

इ) महामंडळानी प्रत्येक वर्षाच्या सुरुवातीस राष्ट्रीय महामंडळांकडून उपलब्ध होणाऱ्या कर्जाबाबत आढावा घेऊन त्यांसंबंधीच्या वित्तीय मर्यादा शासनाकडून निश्चित करून घ्याव्यात.

ई) महामंडळांनी लाभार्थ्यांना मंजूर केलेल्या कर्जाची वसूली परतफेडीच्या वेळापत्रकानुसार वेळोवेळी करावी.

र) महामंडळांनी दर तीन महिन्यांनी कर्ज मंजूर झालेल्या प्रकल्पाच्या प्रगतीबाबतची स्थिती दर्शविणारी माहिती तसेच कर्ज वसुलीचा व वित्तीय दायित्वचा अहवाल सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग/वित्त विभागाकडे सादर करावा.

व) महामंडळांनी विहित कार्यपद्धतीने लेखा परिक्षित केलेल्या व संस्थेने मान्य केलेल्या संस्थेच्या लेखाची एक प्रत प्रत्येक वर्ष संपल्यानंतर सहा महिन्यांच्या आत शासनास सादर करावी.

४. राष्ट्रीय महामंडळ, नवी दिल्ली यांचेबरोबर शासन हमीवर घेण्यात येणाऱ्या कर्जासंबंधी करण्यात येणाऱ्या करारपत्रात खालील अटी व शर्तीचा समावेश करण्यात यावा.

अ) राष्ट्रीय महामंडळ यांचेसाठी अटी व शर्ती :-

१) राष्ट्रीय महामंडळ राज्य शासनाच्या पूर्व अनुमतीशिवाय राज्य महामंडळास या आदेशामध्ये विहित केलेल्या मर्यादेपेक्षा अधिक कर्ज देणार नाही.

२) राज्य महामंडळांकडून कर्जाच्या परतफेडीबाबत अथवा व्याजाची रक्कम देण्याबाबत होणाऱ्या कसुरीची शासनास ९० दिवसांच्या आत सूचना देणे राष्ट्रीय महामंडळ यांच्यावर बंधनकारक असेल.

३) राष्ट्रीय महामंडळांकडील कर्जाची परतफेड करण्यास विलंब झाल्यास त्याकरिता आकारण्यात आलेल्या दंडनीय व्याजाकरिता व इतर कोणत्याही देय रकमांसाठी शासन हमी लागू होणार नाही.

ब) राज्य महामंडळांसाठी अटी व शर्ती :-

१) राज्य महामंडळे राष्ट्रीय महामंडळ यांचेकडून राज्य शासनाच्या पूर्व अनुमतीशिवाय या आदेशामध्ये विहित केलेल्या मर्यादेपेक्षा अधिक कर्ज घेणार नाही.

२) राष्ट्रीय महामंडळ यांच्याकडून ज्या प्रकल्पांना कर्ज मंजूरी दिलेली आहे, ते प्रकल्प व लाभार्थी वर्धनक्षम आहेत याची राज्य महामंडळाने खात्री करून घ्यावी. तसेच राष्ट्रीय महामंडळ यांनी दिलेल्या कर्जाचा निधी ज्या प्रयोजनासाठी व अटीनुसार दिलेला आहे, त्यानुसार तो निधी विनियोगात आणावा.

३) राष्ट्रीय महामंडळांकडून घेतलेल्या कर्जाचे राज्य महामंडळाने लाभार्थ्यांना वाटप केल्यानंतर लाभार्थ्यांमार्फत कर्जाचा योग्य विनियोग/व्यवसाय होतो किंवा कसे यावर महामंडळांनी लक्ष ठेवावे. त्यासाठी आवश्यक ती तपासणी करावी. यामध्ये कसूर केल्यास, सदर बाब शासनाच्या निदर्शनास आणावी व कर्ज वितरण तात्काळ बंद करावे.

४) राज्य महामंडळांनी लाभार्थ्यांकडून कर्ज फेडीत कसुरी होण्याची शक्यता विचारात घेऊन, कर्जाच्या वसुलीकरिता पुरेशा मत्तेची प्रतिभूती म्हणून घेतल्यानंतरच कर्ज मंजूरी करेल. तसेच सदर मत्तेची तपासणी वेळोवेळी व कमीतकमी ६ महिन्यातून करेल.

५) राज्य महामंडळांनी त्यांच्या आर्थिक स्थितीबाबतचा अहवाल सोबत जोडलेल्या प्रपत्र-अ मध्ये शासनास दर सहा महिन्यांनी (३०मार्च/३०सप्टेंबर) सादर करेल.

क) शासन हमी आवाहनीत करण्यासंदर्भात राष्ट्रीय व राज्य महामंडळासाठी सामायिक अटी व शर्ती :-

१) राष्ट्रीय महामंडळांमधून घेतलेल्या कर्जाची परतफेड करण्याकरिता, कर्ज वसुलीकरिता राज्य महामंडळे सर्वतोपरी प्रयत्न करतील व असे प्रयत्न केल्यानंतरही वसुली झाली नाही तर प्रथमतः कर्ज परतफेडीमध्ये कसुरी करणाऱ्या लाभार्थ्याच्या मत्तेची विक्री करून राज्य महामंडळे कर्जाची परतफेड करतील व कर्जाचे दायित्व शासनावर पडणार नाही याची दक्षता घेतील.

२) राष्ट्रीय महामंडळांनी राज्य महामंडळांना मंजूर केलेल्या कर्जाच्या आदेशामध्ये नमूद केलेल्या परतफेडीच्या वेळापत्रकानुसार कर्जफेडीच्या शेवटच्या हप्त्याच्या १ वर्षानंतरच्या दिनांकास हमी संपुष्टात येईल. सदर वेळापत्रकात नमूद केलेल्या विहित कालावधीसाठीच शासन हमी लागू राहिल. या कालावधी नंतर राष्ट्रीय महामंडळांना शासन हमी आवाहनीत करता येणार नाही.

५. हमी शुल्क

अ) राज्य महामंडळांना प्र.श.प्र.व. हमीशुल्काचा दर रु२/-असा राहिल.

ब) हे हमीशुल्क ज्या कालावधीकरीता देय राहिल त्या कालावधीतील कोणत्याही दिवशी कमाल अदत्त असलेल्या कर्ज आणि व्याजाच्या एकूण रकमेवर (total maximum outstanding amount) देय राहिल.

क) हमी शुल्काचा भरणा दर सहा महिन्यांनी वसुली करून शासनाच्या खाती जमा करण्यास राज्य महामंडळांचे व्यवस्थापकीय संचालक जबाबदार असतील. प्रत्येक वित्तीय वर्षाच्या ३१ मार्च, आणि/अथवा ३० सप्टेंबर, रोजी अदत्त असलेल्या घटना सापेक्ष दायित्वावर (Contingent Liability) अनुज्ञेय असलेल्या हमी शुल्काचा भरणा १ एप्रिल आणि/अथवा १ ऑक्टोबर रोजी करावा.

ड) हमी शुल्काचा भरणा केल्यानंतर त्यामधून प्रथम थकित हमी शुल्कावरील दंडनीय व्याजाची रक्कम वळती करून घेण्यात येईल. नंतर सर्वात जुन्या थकित हमी शुल्काची वसुली व त्यानंतर त्यापेक्षा कमी जुन्या थकित हमी शुल्काची वसुली याप्रमाणे रक्कम वळती करून घेण्यात येईल.

इ) देय हमी शुल्क शासन तिजोरीत भरणा करण्यास राज्य महामंडळांकडून कसूर झाल्यास अशा कसूर केलेल्या थकित रक्कमेवर पहिल्या तीन महिन्यासाठी १६ टक्के दराने व त्या पुढील कालावधीसाठी २४ टक्के दराने व्याज आकारले जाईल.

ई) राज्य महामंडळाने शासन हमी शुल्काची रक्कम "००७५-संकीर्ण, सर्वसाधारण सेवा-१०८-हमी शुल्क" या लेखाशिर्षाखाली शासकीय कोषागारात भरणा करावी. व्यवस्थापकीय संचालक यांनी महामंडळांकडून देय असलेली हमी शुल्काची रक्कम शासकीय कोषागारात नियमितपणे भरणा केली जाते याची खात्री करून घ्यावी.

प) हमी शुल्क भरल्याच्या पृष्ठयर्थ चलनाची सांक्षातिक प्रत विभागामार्फत वित्त विभागास पाठवावी.

फ) राज्य महामंडळाने देय हमीशुल्काचा भरणा केला नाही तर सदर हमीशुल्क संबंधित विभाग शासनाकडे भरणा करेल व महामंडळांकडून वसूल करेल.

६. हा शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, यांच्या नस्ती क्रमांक : वनाम-२०१२/प्र.क्र.८५ (भाग-१)/ महामंडळे वरील प्रस्ताव व वित्त विभागाच्या शासन हमी क्रमांक-२/२०१४-१५ यानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

७. राष्ट्रीय महामंडळे, यांचे समवेत कर्ज घेण्यासंबंधी करावयाच्या करार पत्रावर स्वाक्षरी करण्याकरिता सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागातील संबंधित सह सचिव/उप सचिव व वित्त विभागातील सह सचिव / उप सचिव (अर्थबळ) यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४१२०६१३०५१११५०५ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सुभाष गांगुर्डे)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

- १) राज्यपालाचे सचिव,
- २) मुख्यमंत्र्याचे प्रधान सचिव,
- ३) उपमुख्यमंत्र्याचे प्रधान सचिव,
- ४) सर्व विधानमंडळ सदस्य, विधानमंडळ, मुंबई,
- ५) सर्व मंत्री व राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहाय्यक,
- ६) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२(लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
- ७) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२ (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर.
- ८) ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधानभवन सचिवालय, मुंबई (५ प्रती)
- ९) बहुजन समाज पार्टी, डी-१, इन्सा इटमेंट, आझाद मैदान, मुंबई,
- १०) भारतीय जनता पार्टी, महाराष्ट्र प्रदेश, सी.डी.ओ.बॅरेक्स क्र.१, योगक्षेमसमोर, वसंतराव भागवत चौक, नरिमन पॉइन्ट, मुंबई-२०
- ११) भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी, महाराष्ट्र कमिटी, ३१४, राज भुवन, एस.व्ही.पटेल रोड, मुंबई-४.
- १२) भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी, (मार्क्सवादी) महाराष्ट्र कमिटी, जनशक्ती हॉल, ग्लोव मिल पॅलेस, वरली, मुंबई-१३.
- १३) इंडियन नॅशनल काँग्रेस पार्टी, महाराष्ट्र प्रदेश काँग्रेस (आय) समिती, टिळक भवन, काकासाहेब गाडगीळ मार्ग, दादर, मुंबई -२५.

- १४) नॅशनॅलिस्ट काँग्रेस पार्टी, राष्ट्रवादी भवन, फ्री प्रेस जर्नल मार्ग, नरिमन पॉइन्ट, मुंबई-२१.
- १५) शिवसेना, शिवसेना भवन, गडकरी चौक, दादर, मुंबई-४०० ०२८.
- १६) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
- १७) निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई
- १८) संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
- १९) व्यवस्थापकीय संचालक, राष्ट्रीय अल्पसंख्यांक विकास व वित्त महामंडळ, १ ला मजला, कोर-१, स्कोप मीनार, लक्ष्मीनगर, नवी दिल्ली-११० ०९२.
- २०) प्रादेशिक उपायुक्त, समाजकल्याण, मुंबई विभाग, नवी मुंबई (दोन प्रती)
- २१) व्यवस्थापकीय संचालक, राष्ट्रीय अनुसूचित जाती आर्थिक विकास महामंडळ, नवी दिल्ली
- २२) व्यवस्थापकीय संचालक, राष्ट्रीय सफाई कामगार आर्थिक विकास महामंडळ, नवी दिल्ली
- २३) व्यवस्थापकीय संचालक, राष्ट्रीय मागासवर्ग वित्त व विकास महामंडळ, नवी दिल्ली
- २४) आयुक्त, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- २५) व्यवस्थापकीय संचालक, महात्मा फुले मागासवर्ग विकास महामंडळ, (मर्या.), जुहू सुप्रिम शॉपिंग सेंटर, गुलमोहर, क्रॉस रोड नं.९, जे.व्ही.पी.डी.स्कीम, जुहू, मुंबई-४९
- २६) व्यवस्थापकीय संचालक, लोकशाही अण्णाभाऊ साठे विकास महामंडळ, मर्या. (मर्या.) २२-बी, कल्याणी केंद्र, अशोक वन, हनुमान टेकडी, बोरीवली (पूर्व), मुंबई-४०० ०६६
- २७) व्यवस्थापकीय संचालक, संत रोहिदास चर्मोद्योग व चर्मकार विकास महामंडळ, (मर्या.) बॉम्बे लाईफ बिल्डिंग, ५ वा मजला, ४५ नरीमन मार्ग, मुंबई-१
- २८) व्यवस्थापकीय संचालक, वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विकास महामंडळ (मर्या.) जुहू सुप्रिम शॉपिंग सेंटर, गुलमोहर, क्रॉस रोड नं.९, जे.व्ही.पी.डी.स्कीम, विलेपार्ले (पश्चिम) मुंबई-४९
- २९) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य इतर मागावर्गीय वित्त आणि विकास महामंडळ (मर्या.) प्रशासकीय भवन, ४ था मजला, रामकृष्ण चेम्बुरकर मार्ग, चेंबूर, मुंबई-४०० ०७१.
- ३०) कक्ष अधिकारी, महामंडळे, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ३१) वित्त विभाग (साउ/ऋण व हमी संनित्रण कक्ष/व्यय-१४), मंत्रालय, मुंबई-३२.
- ३२) निवड नस्ती/अर्थबळ.